

PERIPLU PRIN ISTORIA HOTELULUI ȘI TURISMULUI

Lector univ.dr. Coriolan PĂUNESCU
Universitatea „Danubius” din Galați

Etimologic, cuvântul *turism* provine din englezescul “to tour” (a călători, a colinda), căpătând, în timp, semnificația de excursie, motiv pentru care, în Anglia (unde a fost vehiculat în secolul al XVII-lea), desemna acțiunea de a voiaja în Europa.

Dar, “to tour” este, la origine, un cuvânt francezesc; anume cuvântul “tour”, care înseamnă mișcare în aer liber, plimbare, drumeție. De aceea, “tour” este preluat în majoritatea limbilor moderne, inclusiv în limba română, pentru a semnifica ideea de călătorie în scop de agrement, de recreere. De aici până la la turism nu a fost decât un pas, de fapt un pas a cărui semnificație, de la un om la altul, a devenit tot mai complexă, tot mai cuprinzătoare.

În prezent, după o adevărată multitudine de definiții, puține arată că noțiunea de turism se referă la activitățile pe care le desfășoară unele persoane, pe durata unor călătorii și sejururi în afara reședinței obișnuite, pentru o perioadă ce nu depășește un an, în scopuri de loisir (recreere, odihnă), pentru afaceri sau în vederea îmbunătățirii sănătății; deci în scopuri terapeutice sau curative.

Altfel spus, turismul implică trei elemente importante: locul (totdeauna în afara reședinței obișnuite); perioada (desfășurată consecutiv, fără să depășească un an calendaristic); scopul (loisir, afaceri sau alte motive). De asemenea turismul se manifestă în varii forme, și anume: 1. ca **turism intern**, când rezidenții unei țări călătoresc numai în interiorul acesteia; 2. ca **turism internațional**, când într-o țară dată călătoresc turiști nonrezidenți ai acesteia (**turismul receptor**), sau când rezidenții unei țări date călătoresc în alte țări (**turismul emițător**).

În restul situațiilor, călătorul, ca beneficiar al activității de turism, poate fi un turist călător și, evident, un turist vizitator, după cum acesta pleacă într-o călătorie sau vine într-o țară ca vizitator.

În ambele situații, turistului îi sunt necesare anumite structuri de cazare și alimentație, ceea ce a făcut posibilă dezvoltarea unei adevărate industrii a ospitalității, cu principala sa componentă denumită, în timpurile moderne, industrie hotelieră, care, în timp, a cunoscut o importantă evoluție pe care o prezentăm, pe scurt, în cele ce urmează.

Apariția, încă din cele mai vechi timpuri, a călătoriei, ca necesitate, după unii autori, apare încă din comuna primitivă). Faptul a impus, așadar, prezența unor spații de cazare pe care să le folosească vizitatorul/călătorul, mai ales pe timp de noapte. Acestea s-au dezvoltat, ca funcțiune și capacitate, odată cu dezvoltarea turismului în general.

Primele forme de organizare a activității de cazare (în esență, hoteliere) se înregistrează încă din antichitate. În Grecia antică, de exemplu, călătorul era găzduit la prieteni sau în vestibulul templelor sfinte; de altfel, cazarea călătorilor, la prieteni, era considerată, în acele vremuri, o activitate cu un caracter nu doar umanitar, ci de-a dreptul sfânt, fapt ce derivă din importanța pe care lumea aceluși timp o acorda acestei adevărate binefaceri.

Ceva mai târziu, în Roma antică, existau case de vacanță, hanuri sau vile, orașul fiind, din acest motiv, vestit până în zilele noastre. Și astăzi se vorbește despre vila împăratului Tiberius din insula Capri, dar și despre hanurile construite de împărații Nero și Hadrian, care au impus ridicarea acestora pentru confortul strict al călătorilor.

Existența acestor forme de cazare (hanurile, de exemplu) au fost cunoscute și în Evul Mediu. Dar ele, în această perioadă, ofereau condiții extrem de modeste de cazare. Unele scrisori ale vremii ni le înfățișează ca fiind rău întreținute și oferind odihnă destul de precară. În plus, erau

foarterău famate și murdare, motiv pentru care, în timp, călătorii apelau la acestea doar atunci când nu aveau prieteni în orașele respective sau nu aveau locuri la mănăstiri.

Întâmplări petrecute între zidurile hanurilor, care au funcționat în Evul Mediu, au făcut ca numele acestor structuri să rezoneze în timp, unele dintre ele fiind păstrate și în memoria prezentului; de exemplu: "Three Kings", "Golden Leon", "Cardinal's Hat", "Black Eage", "Two Swords" etc. Mai mult, istoria reține, și acum, existența primului **ghid turistic**, care apare în anul 1310, în vederea instruirii turiștilor/călătorilor, în alegerea unui traseu mai puțin periculos, inclusiv din perspectiva potențialului de cazare.

În această perioadă călătorii făceau, de regulă, unele negustorii, iar ambasadorii diferitelor țări și, desigur, preoții, călătoreau în interes de stat și, respectiv, în scopuri religioase (misionare). Existau însă și pelerini care vizitau, în acele vremuri, locurile sfinte. Un număr de călători, în acele vremuri, era alcătuit și din oameni de știință, din artiști cu trupele lor, din calfe și studenți care urmau cursurile unor universități îndepărtate, evident din țări cu tradiție (Anglia, Franța etc.); deci, din puternice centre urbane și culturale ale vremii.

De altfel, categoriile sociale, nevoite să călătorească, în Evul Mediu, erau destul de pestrițe: intelectuali săraci, actori, muzicanți, cântăreți, scamatori, evocatori de spirite, alchimiști, tineri studioși, călugări reuniți în grupuri, uneori prizonieri de legi și de biserică, comercianți și, bineînțeles, tot soiul de aventurieri. Ținta acestora o constituiau, firește, orașele Europei Centrale Occidentale și chiar Orientale.

Acesta reprezintă, desigur, momentul când se dezvoltă transporturile pe apă, dar și terestre (caii, diligențele, poștalioanele etc.). Tot în acest timp au avut loc și marile descoperiri geografice. Sunt descoperite, acum, drumurile spre India și America, ce vor constitui noi orizonturi de cunoaștere, ceea ce va conduce la accentuarea diviziunii internaționale a muncii, determinând astfel dezvoltarea comerțului intern și internațional.

Și, tot în această perioadă, multe dintre produsele materiale tind să devină mărfuri, fapt ce va determina creșterea circulației banilor și, prin urmare, transformarea economiei naturale într-o economie de piață. În acest context dezvoltarea circulației comerciale va da un impuls major călătoriilor realizate în interesul afacerilor.

În paralel, în domeniul credinței, se vor produce adevărate reforme, fapt ce va contribui la apariția și dezvoltarea **turismului religios**, la care luau parte numeroși predicatori. Aceștia trebuia să ajungă în diferite zone ale lumii, evident în scopuri misionare, pentru a desfășura propagandă religioasă, potrivit misiunilor încredințate. Și astfel, se dezvoltă călătoriile în segmentul, atât de avântat, al bisericilor care se nășteau și căutau să obțină, în sprijinul lor, cât mai mulți prozeliți, adepți ai diferitelor curente religioase. Călătorii, în teritoriile descoperite și îndepărtate, făceau, în acele timpuri, are cum spunem profesorii și studenții, fie pentru studii, fie în căutarea unui rost mai bun în societățile aflate în plină dezvoltare.

Cercetătorii sunt unanim de acord că transformarea circulației de călători în ceea ce, astăzi, numim **turism**, este poziționată, în timp, la sfârșitul campaniilor napoleoniene. Atunci, în planul științei, apare motorul cu aburi, care, după cum se știe, a avut ca aplicație, imediată, folosirea lui în transporturi; respectiv apariția vaporului cu aburi, apariția trenurilor și a căilor ferate. Acestea, legând, relativ repede, diferite colțuri de lume au condus la dezvoltarea turismului, care va deveni mai rapid și, firește, un mijloc mai sigur de a călători în lume.

Istoria reține că, încă din anul 1700, au apărut proiecte turistice de anvergură, așa cum a fost cel cunoscut sub numele de "**grand tour**", care, în fapt, era un itinerar ce cuprindea orașele: Paris, Torino, Florența, Roma, Neapole, Veneția, Viena, precum și regiunea Rinului din Germania; durata acestei călătorii era de trei ani. În această perioadă au apărut și termenii: **turism** și **turist** (de la fr. *touriste/călător*). Mai mult, în țările în care circulația turistică era liberă, a apărut chiar o nouă ramură de afaceri. Este vorba, desigur, despre industria hotelieră, precum și despre o serie de activități noi, cum ar fi cea de **editor de ghiduri turistice**, dar și meseriile de restaurator, ghid sau crupier.

Cercetători în domeniu dau ca sigură apariția, în anul 1841, a primului birou de voiaj care, desigur, avea în mare prerogativele agenției turistice din vremea noastră. Un asemenea birou a fost înființat de Thomas Cook, în Anglia, având ca scop organizarea călătoriilor în diverse zone ale țării, iar din 1855 și în zone ale Europei, moment în care acest birou (de voiaj) devine o

organizație comercială ce va proiecta excursii cu caracter intern și internațional. Astfel, în 1872, a fost organizat primul voiaj în jurul lumii, ceea ce este un punct crucial pentru istoria turismului.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, potrivit specialiștilor în domeniu, circulația turistică internațională rămâne dominată de englezi. "Nu se poate închipui un lămâi italian fără să nu aibă sub el o englezoaică mirându-se", spunea Heine în epoca, sa.

Mutații importante, în această activitate, se produc odată cu apariția și dezvoltarea căilor ferate mondiale. De asemenea, perfecționarea vapoarelor, ca mijloace de transport turistic, va stimula călătoriile transcontinentale. Ca urmare, se dezvoltă și mai mult rețeaua unităților de cazare. Apar, cu alte cuvinte, noi hanuri și hoteluri destinate călătorilor de tranzit. Mai încet, în marile orașe iau ființă hotelurile de lux și, desigur, se pun bazele unor stațiuni balneo-climaterice.

Un alt vector al dezvoltării turistice îl reprezintă, ca și în zilele noastre, sportul. În special, alpinismul, schiul și ciclismul. Mai mult, începe conștientizarea importanței turismului în diferite economii naționale.

Apar, ca urmare a acestui fapt, societăți care se vor ocupa cu amenajarea orașelor în scopuri turistice, inclusiv corporații care au avut drept scop coordonarea turismului. În acest fel, turismul devine o activitate generatoare de încasări. Mai mult, în această perioadă începe să se contureze specializarea internațională a domeniului. De aceea primul Oficiu Național de Turism, în adevăratul înțeles al cuvântului, apare la începutul secolului al XX-lea; respectiv, în anul 1914, în Franța. În această primă jumătate de veac, printre mijloacele de transport turistic au fost incluse avioanele, dar mai ales automobilele, ceea ce a reprezentat un serios pas înainte. De fapt are loc o adevărată revoluție în turism. După terminarea Primului Război Mondial oferta turistică a devenit mai diversă, în special prin cuprinderea unor noi mase de călători și a unor noi obiceiuri de călătorie. Astfel, noi țări devin, în acest moment, destinații turistice. Între acestea amintim: Cehoslovacia, Iugoslavia, Ungaria, Polonia, Bulgaria și România.

De altfel, în această perioadă, turismul este considerat, din ce în ce mai mult, un remediu economic, fiind o sursă valutară sigură prin intrarea turiștilor din străinătate. Nu întâmplător, prin introducerea regimului de vize se urmărea să se dea prioritate turiștilor cu venituri mari. În plus, exportul de mărfuri este tot mai mult corelat cu numărul de turiști intrați în zona respectivă. Devenit o necesitate, mai ales pentru realizarea unui adevărat echilibru economic, în țările europene apar organe specializate în turism, accentul punându-se acum pe dezvoltarea lui, evident cu sprijinul statului respectiv.

Este perioada când organele de stat sprijină turismul printr-o serie de înlesniri acordate turiștilor din străinătate; astfel, Austria, Franța, Italia au redus prețul transportului pe calea ferată cu 50-80 la sută pentru ca turiștii străini să facă voiaje cât mai lungi, urmând să staționeze cât mai mult pe teritoriul acestor state; de asemenea, Belgia, Franța, Elveția oferă turiștilor sosiți cu autoturismul bonuri de combustibil la prețuri mai mici decât cele ale pieței.

În același timp Germania, Italia, Iugoslavia, pentru turiștii străini, în vederea sporirii atractivității turistice, acceptă plățirea serviciilor turistice în valută, dar la un curs mai avantajos decât alte țări și călătoriile practicate în alte scopuri decât cele turistice.

O adevărată revoluție în turism au constituit-o concediile plătite (în Italia - din 1927, în Germania - din 1934, în Franța și Belgia - din 1936). Datorită acestor măsuri, în toate aceste state au apărut organizații care se ocupau cu sprijinirea turiștilor în utilizarea eficientă a timpului liber.

Și în România anul 1934 turismul făcea o adevărată cotitură prin înființarea Oficiului Național de Turism. Se dezvoltă, în secolul al XX-lea, turismul intern și internațional, ceea ce constituie un eveniment social-economic principal pentru această perioadă. Ritmul fenomenului se intensifică începând cu anul 1950, ca urmare a eliminării treptate a restricțiilor vamale și valutare, dar și datorită progresului tehnic general.

O adevărată expansiune înregistrează turismul începând cu anii '60, ceea ce face ca, 15 ani mai târziu, domeniul să fie reprezentat la nivel planetar (prin Organizația Mondială a Turismului). Domeniul va cunoaște o continuă dezvoltare ca urmare a creșterii stresului, dezvoltării infrastructurii, dar și a industriei, creșterii timpului liber și a mediei de viață în lume.